

riyle meşgul eder. Kalbin mânen canlı kalması ebedî olan Allah'ı zikretmekle mümkündür. Samimiyetle Allah'ı birleyen (tevhid) kimse imanda yakine ulaşır. Zira kulun Allah'a ulaşması ancak O'nun yardımıyla ve Hz. Muhammed'in getirdiği şeriatı uygulamakla gerçekleşir. Şeriata uymadan Allah'a varmak isteyen kimse doğru yoldan sapar. Doğruluk dinde istikamet üzere olmak ve peygamberin sünnetine uymakla mümkündür. Hz. Peygamber'e uymak Allah'ı sevmenin bir âlâmetidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Sülemî, *Tabakât*, s. 299-301; Ebû Nuaym, *Hilye*, X, 245-246; Kuşeyrî, *er-Risâle*, I, 296, 371; Sühreverdi, *Avârifü'l-ma'ârif* (nşr. Edib el-Kemdanî - M. Mahmûd Mustafa), Mekke 1422/2001, II, 868, 875; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VIII, 112-113; Lâmiî, *Neşehât Tercümesi*, s. 223; Şa'rânî, *eş-Tabakât*, I, 87; Münâvî, *el-Kevâkib*, II, 52-53; Ebû'l-Alâ Affî, *İslâm Düşüncesi Üzerine Makaleler* (trc. Ekrem Demirli), İstanbul 2000, s. 170; "Melâmiyye", *DİA*, XXIX, 28.

SALİH ÇİFT

VERRÂK, Hasan b. Hâmid

(bk. İBN HÂMİD).

VERRÂK, İshak b. İbrâhîm

(إسحاق بن إبراهيم الزقاق)

Ebû Ya'kûb İshâk b. İbrâhîm b. Osmân el-Verrâk el-Mervezî (ö. 286/899)

Kırâat-i aşere imamlarından
Halef b. Hişâm'ın
meşhur iki râvisinden biri.

Hayatına dair çok az bilgi vardır. Aslen Mervli olup daha sonra ailesi veya kendisi Bağdat'a yerleşmiş, bu sebeple Bağdâdî nisbesiyle de anılmıştır. Kırâat-i seb'a imamlarından Hamza b. Habîb ez-Zeyyât'a kâtiplik yaptığı ve muhtemelen onun kitaplarını istinsah ettiği için Verrâk lakabıyla meşhur olmuş ve "Verrâku Halef" diye anılmıştır. Kardeşi Ebû'l-Abbas Ahmed b. İbrâhîm de aynı şekilde Halef b. Hişâm'a kâtiplik yaparak kitaplarını istinsah ettiğinden ona da "Verrâku Halef" denilmiştir. Ebû'l-Abbas'ın *'Ade'dü âyi'l-Kur'ân* adıyla bir kitabı bulunduğu kaydedilmiştir (Hatîb, IV, 8). İbnü'l-Cezerî'nin kırâat ilminde sika olarak değerlendirdiği ve zaptında güçlü yeteneğine işaret ettiği Verrâk muhtemelen Bağdat'ta vefat etti.

Hamza b. Habîb ez-Zeyyât'ın iki râvisinden biri olan, aynı zamanda onun kırâatinde bazı hususlarda muhalefet edip fark-

lı tercihler yaptığından meşhur on imam arasında sayılan Halef b. Hişâm'ın kırâati için kırâat-i aşere müellifleri iki râvi belirlenmiş ve bunlardan birinin Verrâk olmasını tercih etmiştir. Verrâk kırâat ilmini arz ve semâ yoluyla bizzat Halef b. Hişâm'dan almış ve Hamza b. Habîb ez-Zeyyât'a muhalefet ederek yaptığı tercihleri rivayet etmiştir. Özellikle bu açıdan kırâat ilminde önemli bir yeri vardır. Zira bu rivayetleri Verrâk dışında kimsenin bilmediği ifade edilmiştir (İbnü'l-Cezerî, *en-Neşr*, I, 191). Esasen Halef'in kırâat-i aşere imamları arasında yer alması Verrâk'ın aktardığı rivayetler sayesinde mümkün olmuştur. Halef'ten sonra -hocasından elli yedi yaş küçük olmasına rağmen- Bağdat'ta onun yerini alması da Verrâk'ın bu alanda önemsendiğini göstermektedir. Ayrıca Velîd b. Müslim de Verrâk'ın kırâat hocalarındandır. Kırâat ilmindeki öğrencileri arasında oğlu Muhammed b. İshak, Muhammed b. Abdullah b. Ebû Ömer en-Nakkaş, Ali b. Mûsâ es-Sekaffî ve İbn Şenebûz sayılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 8; VI, 384; İbnü'l-Cezerî, *en-Neşr*, I, 191; a.mlf., *Gâyetü'n-Nihâye*, I, 155; Tayyar Altıkulaç, "Halef b. Hişâm", *DİA*, XV, 237-238.

TAYYAR ALTIKULAÇ

VERRÂK, Sa'd b. Ali

(bk. DELLÂLÜLKÜTÜB).

VERRÂK eş-ŞUÛBÎ

(bk. ALLÂN el-VERRÂK).

VERSİLÂNÎ, Fudayl

(الفضيل الوتراني)

el-Fudayl İbrâhîm b. Mustafâ el-Versilânî el-Cezâirî (1906-1959)

Sömürgecilğe karşı
mücadelesiyle tanınan
Cezayirli fikir adamı.

11 Zilhicce 1323'te (6 Şubat 1906) Setif (Stif) şehrine bağlı Benî Versilân'da (Benî Vertîlân) doğdu. Köklü bir aileye mensup tur ve *Nüzhetü'l-enzâr* (*er-Rihletü'l-Versilâniyye*) adlı seyahatnâmenin müellifi Hüseyin b. Muhammed el-Versilânî'nin (ö. 1193/1779) soyundan gelmektedir. İlk öğrenimine doğduğu yerde başladı ve hifzını tamamladı. Şeyh Saîd el-Behlûlî el-Vertî-

lânî'den ve yörelin diğer âlimlerinden ilim tahsil etti. 1930'da Kostantîne'de Abdülhamîd b. Bâdis'in derslerine katıldı. Burada dinamik ve mücadeleci kişiliğiyle ülkenin çeşitli bölgelerinden gelen talebelere yardımcı oldu. Onları karamsarlıktan kurtardı ve özgüven duymalarını sağladı. Kısa bir süre içinde talebe lideri konumuna gelerek İbn Bâdis'in verdiği konferansların düzenlenmesinde aktif rol oynadı. Sömürge yönetimine karşı bütün vasıtalarla mücadele etmenin gerekliliğine inanıyordu. Millî, siyasî, içtimâî hususları ve ıslahatla ilgili temel meseleleri çevresindekilere anlatmaya çalıştı.

1932'de *eş-Şihâb* dergisinde yazı yazmaya başladı. Ertesi yıl çevredeki kabilelerde, köy ve kasabalarda yaptığı davetler sonucu çok sayıda talebenin Kostantîne'deki Sidi'l-Ahdar'da (el-Câmiu'l-Ahdar) derslere katılmalarını sağladı; ayrıca onlara Cem'iyetü'l-ulemâ'l-müslimîn'in temel ilkelerini öğretti. 1933-1934 öğretim yılında İbn Bâdis'in asistanı oldu. 1934'te Medresetü't-terbiye ve't-ta'limi'l-İslâmî'de ders verdi. Derslerinde sadece müfredatla yetinmeyip edebiyat, tarih, siyaset gibi konularda talebelerin fikrî gelişimine önemli katkı sağladı. Gençlere büyük ümit bağlayan Versilânî, İslâmî eğitim konusunda öncelikle öğretmenlerin iyi yetişmesi gerektiğini söylüyordu. İbn Bâdis'le birlikte faaliyetlerini sürdürdü ve gelişmeleri *eş-Şihâb* dergisindeki yazılarında anlattı. Cezayir'in İslâm-Arap kimliğini yok etmeyi, Arapça yerine Fransızca'yı hâkim kılmayı amaçlayan Fransızlar'ın planları sonucu hurafelere sınıksız sarılan cahil halkı Kur'an ve Sünnet'e uymaya ve bid'atlardan kaçınmaya davet etti.

Versilânî, Cem'iyetü'l-ulemâ tarafından 1936'da Fransa'ya gönderilince orada millî kimliklerini kaybetme tehlikesi altında kalan Cezayirli'leri Paris'te ve başka yerlerde açtığı, Tehzîb (Cem'iyetü'd-da've ve't-tehzîb) adı verilen kültür merkezlerinde bir araya getirip dinî ve içtimâî konularda konferanslar düzenledi. Cem'iyetü'l-ulemâ'nın yolladığı hocaların desteğiyle Arapça'yı, dinî ruhu ve millî şuuru yaymaya çalıştı. Ezher Şeyhi Abdurrahman Tâc gibi âlimler de bu merkezlerde ders ve konferanslar verdi. Bu çalışmalar daha sonra Tahrir Cephesi'nin (Cebhetü't-tahrîrî'l-vataniyye) kurulmasına vesile oldu. 1937'de teşkil edilen Cem'iyetü şebâbi'l-mu'temeri'l-İslâmî'ye başkan seçilen Versilânî'nin çalışmalarından rahatsızlık duyan Fransız Devleti 1938 sonlarında faaliyetlerini sınırladı. Versilânî bunun üzerine